

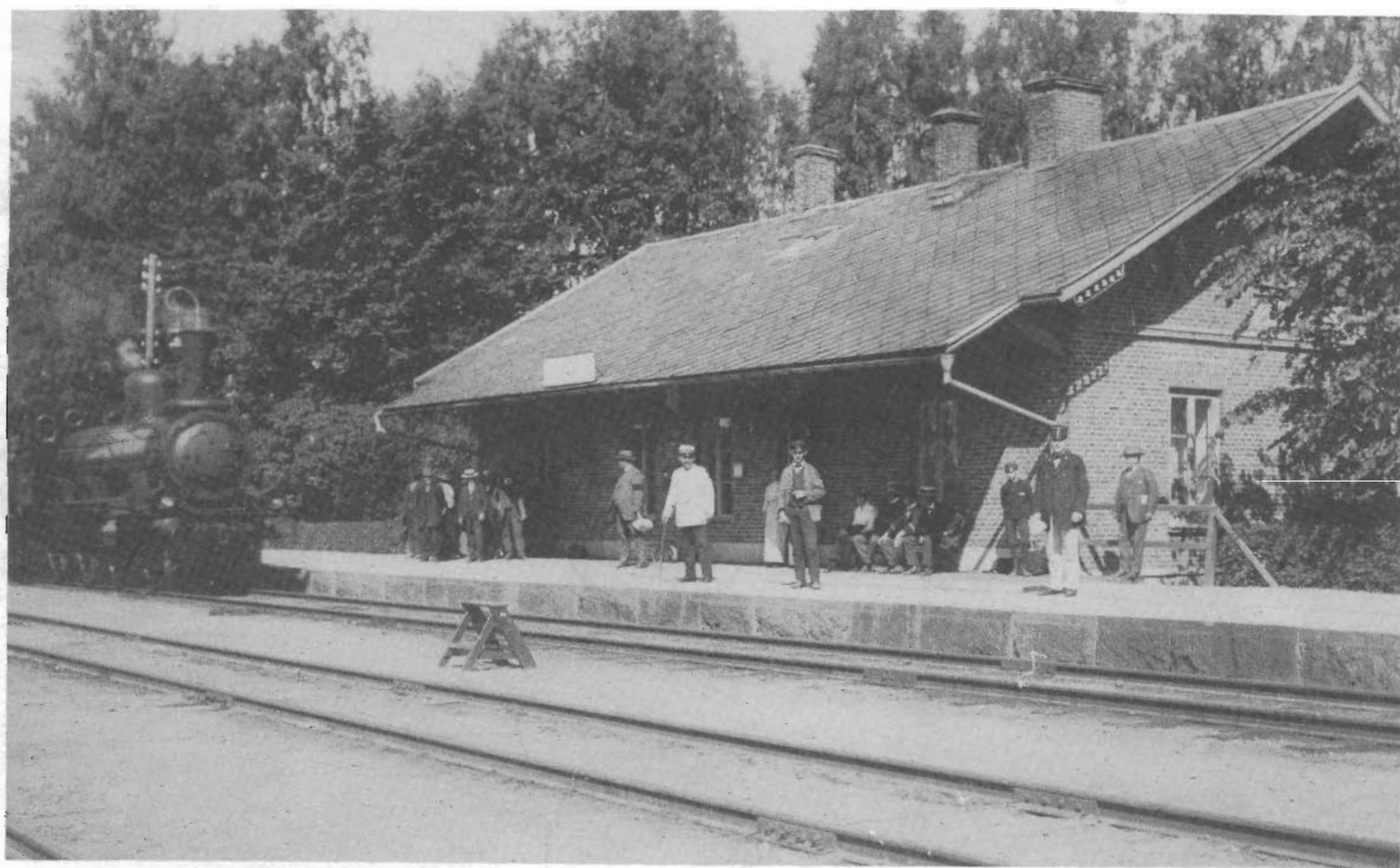
Värmlands Anor

1992:3

September 1992

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Årgång 9

Väse station innan övervåningen byggdes. Detta skedde troligen kring 1910. Den del av taket som är över plattformen finns kvar i dag. Bilden är av ett vykort och tillhör Åke Zettergren, Väse. Fotograf okänd men ett firmamärke "K Ltd" och engelsk-fransk text antyder att förlaget kan vara engelskt.

VärmlandsAnor utges som medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Upplaga 500 ex, 4 ggr/år

Föreningens adress Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 667 00 Forshaga

Medlemsavgift kronor 90 per år

Familjemedlem kronor 10 per år

Postgiro 46 96 60-5

Redaktör Bernhard Granholm, Ljunggatan 39 C, 664 00 Grums

Arkiv Emigrantregistret, Box 331, 652 08 Karlstad. Telefon 054-159272

Besöksadress Gamla Badhuset, N Strandgatan 4, Karlstad

Produktion Consulting Data, Malm-torgsgatan 18, 653 40 Karlstad

Manusstopp för 1992:4 är 2 nov 1992

Nytt namn

Du har i Din hand det första numret av VärmlandsAnor. Men det är bara namnet som är nytt. Tidningen går på sitt nionde år och är samma tidning som det sista numret av Nytt från Värmlands Släktforskarförening. Tidningen kommer fortfarande att innehålla nytt från Värmlands Släktforskarförening. Vi ämnar slå vakt om kontinuiteten. Men det gamla namnet var lite otympligt att använda i tal och skrift. Så därför byter vi till ett namn som vi tycker är mer lätthanterligt.

Vi tror att vi har funnit rätt form och stil på tidningen. Anders Höglund var tidningens redaktör de sex första åren och gav tidningen dess profil. Jag har sedan 1990 sökt upprätthålla kvaliteten och vidareutveckla tidningen. I år har vi fått en förbättrad utformning med hjälp av Harald Perssons hantering av sin desktop-utrustning och genom tryck med rygghäftning på Karolinsens repro-central.

Vårt mål är att ge ut ett seriöst informationsorgan för Värmlands släktforskare. Vi söker tillfredsställa såväl nybörjaren som den som har kommit lite längre med sin forskning. Ämnet släktforskning är ju mycket brett. Det inrymmer arkivkunskap, hembygds-kunskap, historia, geografi, samhälls-kunskap, språkvetenskap etc - allt sådant som utgör infrastrukturen för forskningen. Ämnesområdet är så stort så att det fortfarande finns utrymme för förnyelse i tidningsinnehållet. Vi kan alltid bli bättre.

I strävan att bli bättre har ni medlemmar möjlighet att delta. Det är er tidning. Det är ni som betalar. Detta

Forts nästa sida

Styrelsen 1992

Ordförande Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 667 00 Forshaga. Telefon 054-72754

Vice ordförande Bernhard Granholm, Ljunggatan 39 C, 664 00 Grums. Telefon 0555-11153

Sekreterare Stig Jonasson, Drevstagan 49 A, 681 00 Kristinehamn. Telefon 0550-17109

Kassör Harald Persson, Malm-torgsgatan 18, 653 40 Karlstad. Telefon 054-118777

Materialförvaltare Bo Cider, Skolgatan 12, 660 60 Molkom. Telefon 0553-10378

Registrator Sonja Peterson, Ölme-gatan 9 A, 652 30 Karlstad. Telefon 054-119411

Ledamot Eivor Lantz, Lindersvägen 5, 663 02 Hammarö. Telefon 054-525757

Styrelsesuppleanter Bertel Swansson, Brunskog, 670 30 Edane. Telefon 0570-55023

Gunhild Svensson, Odalvägen 15, 653 50 Karlstad. Telefon 054-531448

Janet Leffler, Trumberget 5, 663 00 Skoghall. Telefon 054-513711

Valla Johansson, Industrigatan 12 E, 661 00 Säffle

Revisorer Inger Prånge, Karlstad
Gunnar Jonsson, Säffle

Revisorssuppleant Bengt Tholin, Karlstad

Valberedning Ulla Larsson, Edsvalle. Telefon 054-39117

Allan Johansson, Säffle
Gunnar Bergström, Karlstad

Innehåll

Nytt namn	Sida 2
Intresset för släktforskning	Sida 3
Klockare i Visnums-Kil	Sida 4
Arkivvetenskap	Sida 6
Emigrasjonen fra Sverige	Sida 10
Att diskutera	Sida 11
Uppsaladagarna	Sida 11
Geokod	Sida 12
Värmlands folkbokf.distrikt	Sida 13
Göta hovrätt domböcker	Sida 14
Antavla nr 20	Sida 15
Från blad och Forum	Sida 16
Boktips	Sida 17
Anor sökes	Sida 18
Kommande program	Sida 19

1990:1

MEDLEMSBLAD FÖR VÄRMLANDS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Februari 1990

Årgång 7

Fig 1. Vinjett på tidningsnumren 1984:1 - 1990:1

innebär ett åtagande från föreningen att ni skall få en bra tidning men också en rättighet för er att få vara med och göra den bättre. Vi vill ha synpunkter och önskemål från er beträffande innehållet.

Vi har ett gott samarbete med övriga släktforskartidningar i landet och utbyter såväl innehållstext som idéer. Vi har även ett visst utbyte med hembygdstidningarna i Värmland.

Den nya vinjetten är liksom den förra utformad av Ingrid Johansson. 1990 gjorde vi en liten förändring i det att vi ändrade orden "Nytt från" till frakturstil.

Bernhard Granholm

Fig 2. Vinjett på tidningsnumren 1990:2 - 1992:2

Intresset för släktforskning ökar

Vid styrelsesammanträde 1 juni 1992 diskuterades tidskriftens namn. Årendet hade remitterats till styrelsen från årsmötet 22 mars 1992. Flera förslag förelåg men styrelsen enades om Bernhard Granholms förslag:

VärmlandsAnor.

Observera skrivningen sammandraget med versalt A för Anor.

Föreningen har juni 1992 426 medlemmar och distribueras dessutom till 48 andra släktforskarföreningar förutom 7 universitetsbibliotek i Sverige. Nettoökningen av medlemsantalet har de senaste 4 åren varit cirka 25 medlemmar per år.

Vid en analys av medlemsregistret - med datorm kan man få svar på intelligenta och exakta frågor - visar det sig att 67 % av medlemmarna har postadress i Värmland. Resten, en tredjedel, är spridda över Sverige men där finns även ett antal i Norge, Finland, Spanien och USA. Detta visar på det stora intresse som släktforskning fått senaste decenniet. Med intresse

följer behov av detaljer som kontroll och komplettering av persondata. Våra kyrkeregister är nog bra i de flesta fall men det finns tyvärr luckor i dem.

Att Norge och Finland är representerade i medlemsregistret är förklarligt. Emigration och immigration mellan dessa länder har pågått 2-300 år men nu verkar det som om intresset vaknar från Förenta Staternas sida.

Under sommaren har representant för en grupp i Californien varit i Sverige, Norge och Finland. Resultatet för Värmlands del är att vi nu har en medlem i Californien som har frågor att ställa till Värmland och som i gengäld lovar försöka hantera frågor från oss.

Skriv till VärmlandsAnor när Du behöver hjälp. Inte bara Anor Sökes kan vara rubriken. Dina frågor kan även ge stoff för artikel i VärmlandsAnor. Vi förmedlar kontakt i de spörsmål Du har som berör delstaten Californien.

Harald Persson

Några medlemmar har fått påminnelseavi om medlemsavgiften 1992 trots att denna varit betald. Orsaken är att två dagars inbetalningar till postgirot i början av april bokförts men att notering ej gjorts på resp medlems konto. Detta upptäcktes i början av juni men då var påminnelseavi redan distribuerad med 1992:2 av tidskriften. Om trots detta någon medlem betalar en gång till så kommer årsavgiften att föras på 1993.

Jag ber om ursäkt. Det var mitt fel. *Harald Persson*

Aktuellt från SVAR

SVAR har numera sitt Stockholmskontor där Irma Ridbäck finns. Sedan den 4 maj har hon sitt tjänsterum på Riksarkivet och kan nås per telefon 08-737 64 21, och adressen är

Irma Ridbäck, SVAR, Riksarkivet, Box 12541, 102 29 Stockholm.

Arbetsuppgifterna är de samma som i Ramsele, men i Stockholm finns ju både Genealogiska föreningen och Sveriges Släktforskarförbund, vilket gör att kontakterna med släktforskarföreningarna kommer att underlättas.

Länscatalogerna över de olika församlingarnas mikrofilmade kyrkböcker håller på att revideras. Klara är sedan en tid bl a Värmlands län.

SCB Födda, Vigda, Döda 1921 finns nu på mikrokort för länen 15-25. (Län 17=Värmlands län). Hela perioden 1921-1949 mikrofilmats för varje län, men materialet blir tillgängligt enligt gällande sekretessregler. När 70 år gått blir ett år i taget tillgängligt för lån/försäljning.

Irma Ridbäck

Klockare i Visnums-Kil under 340 år

Klockaren, kantorn, läraren genom tiderna har uppenbarligen uppburit en förtroenderoll mellan prästen och menigheten i församlingen. I vigselböckerna kan observeras hänvisning till släktskap med klockaren - klockarens broder, klockaredotterna. Vigselgåvorna var av relativt höga värden vid deras vigslar. Prästen, kantorn - läraren var personligheter vars namn man ännu i vår barndom, då och kanske fortfarande uttalar med högaktning.

Från Magnus Ladulås tid

En klockarstadga finns bevarad, som enligt uppgift är från Magnus Ladulås tid 1275-1290. Klockare, ursprungligen kyrkotjänare, har att vårda kyrkan med inventaria samt ombesörja klockringningen. Sedan vid reformationen korprästerna, korherrar (kaniker) som assisterade vid gudstjänsten försvunnit, uppdrogs kyrkosången åt djäknar (deras sångledare kallades kantor). På landsbygden började man under 1600-talet av klockaren kräva förmåga att undervisa i sången i kyrkan. Vid samma tid fick klockaren i uppdrag att lära ungdomar läsa och skriva.

När skolväsendet ordnades 1842, medgavs att förena skolläro- och klockartjänst. Likaså blev klockaren ofta organist sedan orgel anskaffats.

Avlönad tjänst

Utom klockarboställe ingick länge i inkomsten offer samt avgifter för förrättningar. Enligt Kungl förordning 2/11 1883 skulle klockaren i stället åtnjuta viss lön, vars storlek bestämmes av församlingen. År 1861 fick kvinna rätt att söka organistbefattning, dock måste, om den är förenad med klockartjänst, sökas dispens. Efter ny lag 1949 har bestämmelserna efterhand moderniserats.

Oluf Klockare återfinnes i Kils kyrkas räkenskapsbok år 1653. Han var troligen socknens första klockare efter reformationen.

Lars Hansson klockaren i Kylen vigdes 57 år senare den 1 juni vid Sara Svensdotter i Mosserud. Morgongåva 16 lood sölftwer. De fick fyra barn, tre döttrar och en son födda i Klockaregården fram till år 1726. Den 12 juni 1710

vigdes klockarens bror Jonas Hansson vid Margareta Thöresdotter i Dyröhn. Morgongåva 16 lood sölftwer.

Måns Kilberg klockare, vigdes den 26 maj i Klockaregården med Sal Lars Kläckares enka hustru Sara Svensdotter. Måns Kilberg torde ha varit klockare fram till 4 november 1739, då

Av David Engh. Artikeln är tidigare publicerad i Visnum-Kils hembygdstidning

vigdes nämligen i Kläckaregården hans hustrus äldsta dotter Margareta Larsdotter vid drängen Oluf Bengtsson.

Carl Carlsson, född 1713, väljes år 1742 till innehavare av klockaretjänsten. Samma år den 10 oktober vigdes han på Eds gård vid Catharina Jönsdotter född år 1722. De fick ett barn, dottern Sara född 1746. Morgongåva 35 lod S. Den 14 november 1765 vigdes i Klockaregården Carl Carlssons dotter Sara med snickaren Daniel Larsson Wennerström född 1744. Morgongåva 50 l s. De bosatte sig i Daniels födelseort Bengtsgård, Visnum. Där föddes fyra barn, två döttrar och två söner. Yngsta sonen i första giftet Lars Wennerström, född 1779, efterträdde 1805 sin far som klockare i Kil. Sara Carlsdotter avled i Bengtsgård 1784. Efter Daniels omgifte med Britta Ferdinandsdotter tillkom en son och två döttrar födda i Bengtsgård. På sockenstämma år 1787 under hovjunkare Göran Martin Hammarhjelm ordförandeskap, ifrågasatte denne om uttryck för erkänsla och uppskattning icke vore tillbörligt.

Prosten Salomon Sundelius avlämnade ett för klockaren Carl Carlsson hedrande vittnesmål om hans trogna och välvilliga tillmötesgående vid alla tillfällen, och föreslog församlingen att överlägga, huruvida de kunde antaga Carlssons måg Daniel Wennerström såsom hans ersättare, att gå sin svärfader tillhanda i klockaresysslans bestridande. Så blev beslutet, men Daniel Wennerström erhöll ingen lön under de sex år han uppehöll svärfaderns tjänst.

Daniel Wennerström född 1744, valdes på decemberstämman 1793 till ordinarie klockare, med tillträde 1 januari 1794. Under vikariatet och även som ordinarie klockare kvarbodde familjen i Bengtsgård fram till Carl Carlssons död 1799. Nästa år flyttade familjen Daniel Wennerström till Klockaregården i Kil.

Den 20 maj 1793 vigdes Jonas Larsson Jaette i Klockaregården vid Greta Cajsa Danielsdotter Wennerström. Morgongåva 30 lod S. Hon var äldsta dottern till klockaren Daniel Wennerström och klockaredottern Sara. De var bosatta på Kils Klockaregård fram till 1799. Åren 1800-1802 bodde de i Bengtsgård och 1803-1830 på Hallerudsbacken, Visnum. År 1830 flyttade de till Hofva. Den 11 mars 1803 vigdes Lars Wennerström i Klockaregården vid Maria Olsdotter i Tohlstorp. År 1804 flyttade Daniel Wennerström med familj till Bengtsgård. Han avled där samma år.

Lars Wennerström född 1779, övertog 1804 klockaretjänsten. Han hade redan 1797 i februari avlagt den anbefallda tjänsteeden som klockare. Han var son till Daniel Wennerström. I "Socknen vid Kilsviken" har ovanstående Lars Wennerström förväxlats med sin farbror Lars Larsson Wennerström född 1754, bosatt på V Sund. Lars Wennerström kvarstod i tjänsten till år 1822, då han flyttade till Visnum klockare Göran Göransson född 1766, död 1820. När Göran Göransson tillträdde som klockare i Visnum är oklart, men att han tjänstgjorde där 1791 är konstaterat. Hans hustru Greta Lundberg födde fem söner och en dotter.

Karl Gust Göransson född 1795, utsågs 1821 till klockare i Kil. Han var tredje son till klockaren Göran Göransson och föddes på Visnums Klockaregård. Hans syster Gunilda Göransdotter född 1798 medföljde till Kil. År 1825 gifte sig klockaren Car Gust Göransson med Maria Mörth, född i Visnum 1801. De fick en son och en dotter. Ett anställningsvillkor var utbildning i orgelspel efter anskaffning av orgel till kyrkan. År 1841 avled Carl Gust Göransson och den förenade klockare-,

organist- och läraretjänsten ledigförklarades samma år.

I Kils vigselbok kan vi göra följande intressanta iakttagelse: Den 24 juni 1824 vigdes denne och änkeman Magnus Ingvallsson i Medhamn vid kläckaredottern Gunilda Göransdotter här i Kläckaregården. Magnus Ingvallsson var farbror till skeppsredare Axel Broström. Före detta 3:e giftermål var Ingvallsson 2:a gången gift med Johanna Hallorsdotter Wennerström född 1782. Hon var brorsdotter till förre klockaren i Kil Daniel Wennerström. En son till Magnus Ingvallsson och Johanna Wennerström - Lars Johan Magnusson född år 1819 - blev gift med dessa raders nedtecknares farfars syster Greta Larsdotter Engberg född i Amnehärad år 1817.

Isak Wallgren valdes den 22 maj 1842 till organist och klockare. År 1838 flyttade han från Skara till Kär skola, där han anställdes som folkskollärare. Wallgren föddes den 26 maj 1811 i Warnhems församling i Skaraborgs län. Den 6 okt 1847 fick Wallgren attest till äktenskap med Susanna Carol Hamnstedt född den 30 maj 1820 i Kristinehamn. De fick sex döttrar och en son. De tre tidigast födda döttrarna avled under 8-årsåldern. År 1859 befriades Wallgren från lärartjänsten. Han fick därmed bättre tid som veterinärläkare och för de kommunala bestyren. Klockare- och organisttjänsten uppehöll han ända till 1902. Genom försvagad syn och hörsel synes Wallgrens funktion som organist ha upphört 1889. Tjänsten sköttes därefter växelvis av en dotter till Wallgren och folkskollärare Erik Zetterqvist. Den sistnämnde erhöll från 1892 100 kronor årligen som vikarie.

Erik Zetterqvist född 1848, valdes år 1902 till vikarie och kvarstod som sådan till och med halvåret 1910.

Johan Viktor Nilsson Gardén valdes till den förenade tjänsten år 1910. Han var tidigare folkskollärare och organist i Östra Fågelvik. Han kvarstod i Visnums-Kil till 1915 års slut. Därefter synes vikarier ha uppehållit tjänsten till halvårsskiftet 1919.

Axel N Eriksson tillträdde tjänsten den 1 juli 1919 och kvarstod till den 30 juni 1924.

Agnar Johansson valdes den 28 april 1924 och började som folkskollärare och kantor i Kär skola och kantor den 1 juli samma år. År 1931 flyttade han till Lerum.

Erik O Ahlén född 1903, tillträdde 1931 tjänsten som folkskollärare och kantor i Kär skola. 1940 flyttade familjen till en nybyggd lärarbostad i Kär. Därmed var Klockargårdens historia som tjänstebostad tillända. Erik O Ahlén kvarstod i tjänsten till 1950, då han valts till förenad tjänst i Visnum och flyttade till Nybble. Han var verksam i Visnums-Kil och Visnum. Sedan han pensionerats 1968 flyttade han till Mariefred där han avled 1984.

Komminister emeritus B J Kaldén köpte Klockargården 1941. Den är fortfarande i släktens ägo. De genomförde för något år sedan reparations- och underhållsarbeten på ett sådant sätt, att byggnadens kulturhistoriska värde bevarades.

Mauritz Jonsson valdes 1950 till ordinarie folkskollärare vid Kär skola och kantor i Visnum-Kils kyrka. Han avled 1957.

Per-Vilhelm Heimer valdes till icke ord folkskollärare vid Kär skola och kantor i Visnum-Kils kyrka den 1 juli 1957. Den 1 juli 1960 blev han ord skolkantor i förssamlingen. Hans hemsocken är Steneby i Dalsland.

Ingeborg Magnusson tjänstgör i församlingen som vikarierande kantor. Hon har tidigare varit orgelspelare i Väla församling i Västergötland.

Klockare Daniels fader, Lars Wennerström född 1711, död 1773, var bonde och snickare i Bengtsgård, Visnum. När den nya kyrkan i Kil byggdes, ackorderade församlingens ledamöter med Lars Wennerström om kyrkans inredning och kyrkbänkar. Beträffande Lars hustru Greta Wallström, född 1714 i Bengtsgård, vet vi att hennes fader hette Jonas Wallström, född 1681, död 1752. Hennes mors namn var Stina Elfvia, född 1680, död 1760. Flera i Wennerströmssläkten var snickare och klensmeder. Forskaren och författaren Domar Skafté har konstaterat, att en landshövding i Värmland härstammade från Wennerström i Visnum. År 1991 hörde Wennerströmsättlingar, komna från Visnums-Kil, av sig från Örebro. De visade sig även vara släkt med soldaten Kilman, Kilsby och har besökt Henry Kihlman, Berg.

Källor och litteratur

Otryckta källor: Kyrkböcker Visnums-Kil, Visnum, Nynäsarkivet, Landsarkivet i Göteborg

Tryckta källor: Socknen vid Kilsviken av A Ernvik, Svensk Uppslagsbok 1951 och Nya Kristinehamnsposten 1991.

Gravstensinventering

I följande socknar i Värmland har gravstensinventering utförts:

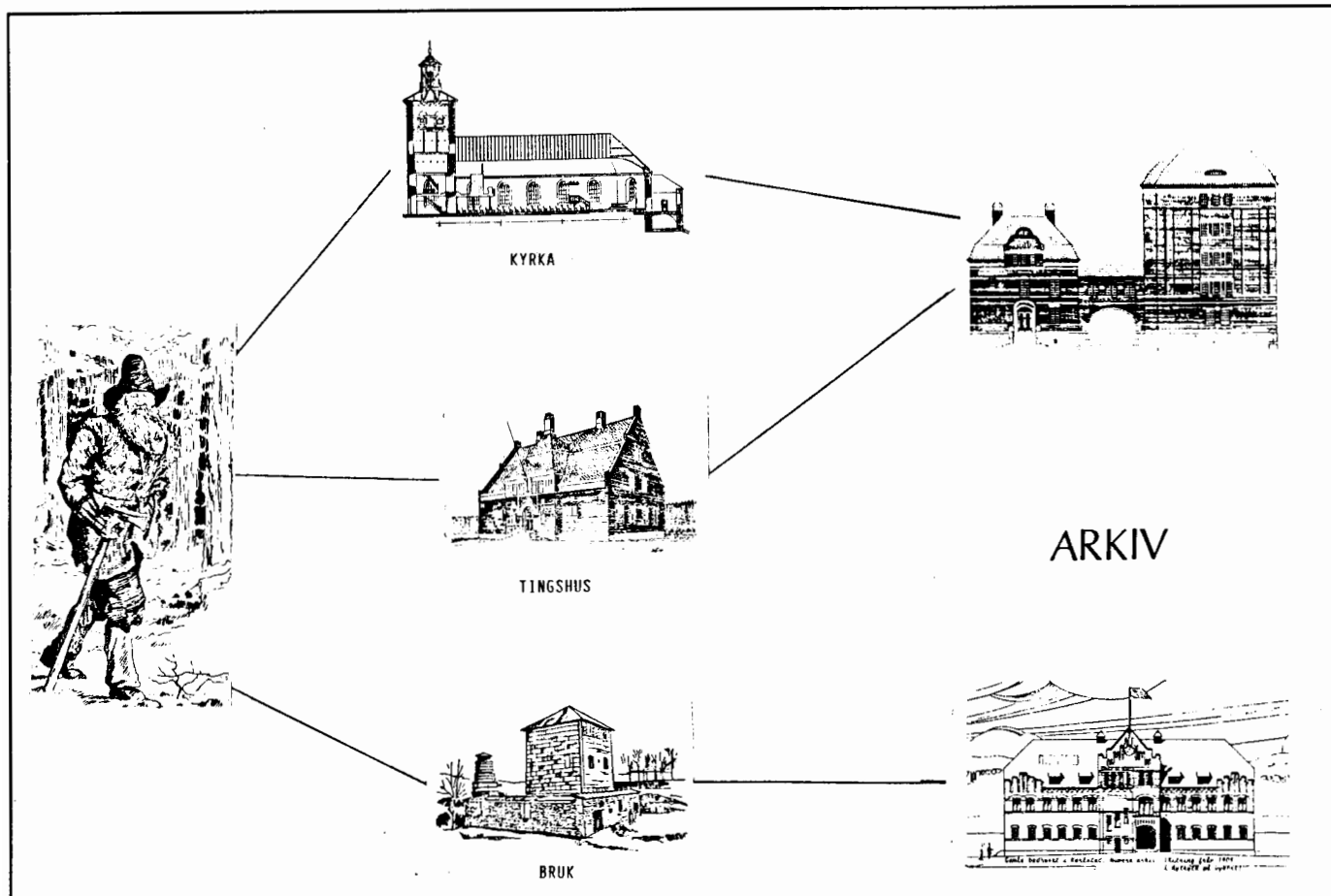
Alster, Blomskog, Boda, Borgvik, Botilsäter, Brattfors, Bro, By, Eda nya kyrkogård, Eskilsäter, Frykerud, Gillberga, Glava, Grums, Gunnarskog, Hammarö, Huggenäs, Högerud, Karlanda, Kila, Köla, Lungsund, Långserud, Millesvik, Segerstad, Stora Kil, Svanskog, Tvetå, Väse, Älgå, Ölme, Ölserud, Östra Fågelvik, Övre Ullerud.

Ur Släkthistoriskt Forum 3/92

Landsarkivet

Det utlovade besöket angående Landsarkiv i Karlstad av några tjänstemän från kulturdepartementet den 12/6 blev inställt.

Mötet är uppskjutet till i augusti.

Våra anfäders liv har satt spår i ett antal arkiv, t ex i kyrkoarkivet, häradsrättsarkivet och bruksarkivet. Dessa arkiv har sedan överförts till och bevarats hos arkivinstitutionerna som t ex landsarkiv och företagsarkiv. I dessa arkiv återfinns handlingarna ordnade på samma sätt, som de hade när de fanns i det ursprungliga arkivet. Denna ordningsprincip kallas proveniensprincipen.

Arkivvetenskap

Vi har tidigare i vårt medlemsblad återgivit vetenskapliga artiklar. Senast var det en uppsats om svenska språket genom tiderna. I detta nummer presenterar vi en uppsats om arkivvetenskap av förre arkivrådet Nils Nilsson. Uppsatsen *Ordningsprinciper och arkivteori* handlar om proveniensprincipen, en grundläggande princip för arkivverksamhet. Vad detta är beskrivs nedan. Vi presenterar enbart ett utdrag ur den ursprungliga uppsatsen och har försökt få med det väsentliga, som kan vara intressant för släktforskare.

Proveniensprincipen

Människors liv gör avtryck i ett antal arkiv. Detta är den grundläggande förutsättning vi har när vi släktforskar. När vi försöker att kartlägga våra anfäders och anmödrars liv så är det stundom nödvändigt att sätta sig in i hur arkiven är uppbyggda samt hur och varför anteckningar om förfäderna blev arkivlagda.

Vi kan söka kunskap om gången tid och personer även på bibliotek och museer. Böckerna på ett bibliotek är ordnade efter ett ämnesindelade klassifi-

kationssystem. Föremålen på museerna är ordnade efter ämnen - man sammanför besläktade föremål från olika platser och tillrättalägger materialet för besökaren. Den ämnesindelningsprincip man tillämpar på bibliotek och museer benämns med det främmande ordet "pertinensprincip".

När det åter gäller arkiv så är dessa ordnade efter en annan princip, proveniensprincipen. Detta ord kan översättas med "ursprungsprincipen", d v s i arkivet beaktar man arkivmaterialets ursprung eller proveniens. På danska säger man "hjemmehörsprincipen", i

Frankrike "le principe général du respect des fonds" och i Tyskland "Herkunftsprinzip".

Den svenska officiella förklaring av ordet proveniensprincip är enligt SIS 62 80 10: "Princip enligt vilken ett arkiv sammanhålls såsom en enhet och ordnas i enlighet med arkivbildarens organisation och verksamhet". Konkret innebär detta att alla handlingar om exempelvis en persons ärende bibehålls i arkivet från den förvaltning, som vid det speciella tillfället behandlade ärendet. Således finns kyrkobokföringsakter i kyrkoarkivet, domstolshandlingar i domstolsarkivet, militära handlingar i regementets arkiv etc. Och i respektive förvaltning finns handlingarna insorterade hos den avdelning som handlade ärendet. Man delar ner proveniensbegreppet i delarna yttre och inre proveniens. Den yttre proveniensens innebär att arkivhandlingen finns i den ursprungliga förvaltningens arkiv och den inre proveniensens att handlingen finns på plats i det

byråkratiska system där handlingen slutligen hamnade.

Man har dock inte alltid på arkiven tillämpat denna ursprungsprincip. Under 1700- och 1800-talen sökte man ordna handlingarna ämnesvis. Kvarlevor av detta system finns i riksarkivet.

Proveniensprincipen gör att man måste skaffa sig kunskaper om dels vilka förvaltningar, som fanns på den tid forskningen gäller och dels hur förvaltningarna arbetade och fungerade. Hur pass djupt man måste gå i detta kunskapssökande beror naturligtvis på hur omfattande forskningen är. Ofta kan man få en summarisk hjälp av arkivpersonalen. Men avser man att forska mer omfattande så är det bra att själv lära sig hur den svenska förvaltningen fungerat.

Arkivschema

Ordande av arkiven sker efter fastlagda scheman. Det finns två arkivschema: arkivschema för kyrkoarkiv och allmänna arkivschema. Arkivschema för kyrkoarkiv tillkom 1884. Det allmänna arkivschema togs i bruk 1903. Det används främst för statliga och kommunala arkiv, men passar även enskilda företagsarkiv. Det allmänna arkivschema finns fastlagt i arkivlagen, som trädde i kraft 1991 och är i huvudsak lika med schema från 1903. Numera tillämpas det redan när man bildar arkiv på förvaltningar och företag. Detta innebär att proveniensprincipen tillämpas fullt ut i handlingen har samma plats i arkivet i såväl förvaltning som riks- eller landsarkiv.

Nils Nilsson (1917-1987) tjänstgjorde i olika befattningar vid riksarkivet 1950-1981, de sista åren som arkivråd. Han räknas som en av de stora inom arkivvärlden. Han skrev ett flertal arkivvetenskapliga böcker och artiklar. Ur boken "Arkiv i förvandling", Stockholm 1983, har vi hämtat uppsatsen "Ordningsprinciper och arkivteori". Denna uppsats behandlar proveniensprincipen mycket ingående. Vi gör här ett utdrag ur nämnda uppsats:

Om nyttan av proveniensprincipen

Alltsedan sekelskiftet omkring år 1900 har arkivvården i Sverige och andra

länder vilat på *proveniensprincipens* grund. Och för arkivväsendet har det, utan allt tvivel, varit en styrka att äga den grunden. Den har gett arbetet praktisk enhetlighet och teoretisk förankring.

Proveniensprincipens lärosatser är korta och koncentrerade; lakonismen är driven intill förenklings gräns. Arkivet - det är i all enkelhet det bestånd av handlingar, som växer fram hos en myndighet eller en enskild till följd av verksamheten. Och det skall bevaras som en särskild, sammanhållen enhet, utan skingring eller förblandning med andra arkiv. Handlingarna skall förvaras på ett sätt, som ansluter sig till den ursprungliga ordningen. Så som det hela har växt fram, så skall det förbli. Har den ursprungliga prägel gått förlorad, skall den återställas så långt det går. Senare omläggningar skall man inte ge sig in på, om det finns rimliga möjligheter att undvika det.

När Emil Hildebrand 1903 presenterade de nya tankarna i Sverige, valde han benämningen ursprungsprincipen.

Naturligtvis har det förekommit en mera djupgående kritik. På senare tid har t ex forskare med socialhistorisk och annan inriktning gjort gällande, att forskningens behov av massdata blir illa tillgodosett, när informationsmassan fördelas på de olika arkiven. Uppdelningen sågs skymma forskarnas sikt och begränsa deras synfält till alltför små sektorer av verkligheten. Det är tänkbart, att de moderna databankerna har influerat den kritiken.

Av allt att döma stöter man här på det välkända - och redan berörda - önskemålet att se materialet tillrättat för en viss grupp av avnämare. Sådana krav framförs regelbundet från företrädare för ämnesområden eller arbetsmetoder. Arkiven ses då inte i första hand som avlagringar av verkligheten utan som grundmaterial för ett bestämt, på förhand angivet slag av undersökningar.

För olika slag av användare kan det te sig lockande att inordna arkiv eller arkivdelar i större helheter och att överskrida gränsen mellan arkiv och litteratur. Särskilt från dokumentalisthåll görs ibland gällande, att uppdelningen på arkiv och bibliotek uteslutande skulle bero på "historiska" skäl.

På 1700-talet gjordes det nämligen stort anlagda försök att ordna handlingarna efter sakinhåll, oberoende av arkivtillhörighet och struktur. För det ändamålet byggde man upp stora, övergripande system. En del av dem skulle i princip vara allomfattande. Inflytelserna från bibliotekstänkandet var i regel påtagliga.

Men de praktiska resultaten av omordningsarbetena var inte ägnade att stärka tilltron till de högtflygande planerna. Pertinensprincipen, som metodens grundtanke ibland har blivit kallad, skapade i längden fler problem än den löste. Många skrivelser handlade om mer än ett ämne. Stora delar av arkiven var inbundna, och banden kunde inte rimligen sönderdelas. Arkiven var för stora för att kunna omfördelas. Svårigheterna var alltför betydande redan på det praktiska planet.

Ofta var det bara de centrala arkiven, som blev omordnade. De regionala och lokala fick för det mesta ligga kvar i orubbade skick. Ingen arkivarie hade tid eller krafter att gripa sig an med dem. De förblev i det ursprungliga tillståndet, i kraft av vad man har kallat för den oreflekterade proveniensprincipen. Med en mera maliciös (maliciös=försmädlig, spydig) formulering har konstaterats, att vissa arkivariers bekvämlighet har räddat många arkiv undan en omsortering, som allvarligt skulle ha skadat dem.

Övergången till proveniensprincipen under 1800-talets senare del och början av 1900-talet var därför till stor del betingad av praktiska skäl.

Nu skulle en omsortering av alla arkivalier vara ett ogenomförbart företag. Och var skulle arkivmännen få tillräcklig sakkunskap för att utföra arbetet? Hur skulle de på ett riktigt sätt kunna omplacera handlingarna i hög-specialiserade tekniska myndigheters eller företags arkiv?

Till allt detta kommer, att det kanske inte skulle stanna vid en omsortering. Sedan man väl gett sig omordnandet i våld, blir man måhända nödsakad att med tiden företa nya omläggningar efter nya systembyggnader. Det oberoende av tidens skiftningar, den relativa tidlöshet som proveniensprincipen besitter, finns inte hos de artificiella systemen.

Å andra sidan bör det medges, att proveniensprincipen lägger vissa bördor på dem, som senare skall begagna arkiven. Återsökningen måste ju i många fall gå omvägen över förvaltningshistoriska studier och undersökningar. Användaren måste dessutom lära sig att begagna samma register, som byråkraterna på sin tid använde.

Arkivens relationsnät

I proveniensprincipen fann arkivmännen en systembyggnad, som gjorde det möjligt att inordna varje handling på sin plats i en meningsfull formation. Även den tillfälligaste, mest fragmentariska notering på ett papper kunde komma till användning, när den var inplacerad i sitt rätta sammanhang.

Inom arkivet samspelar de olika delarna med varandra i ett slags organiserad samverkan. Det märkliga är att handlingarna trots anpassningen till ett mer allmänt mönster kan bibehålla så mycket av sin ursprungliga karaktär, de förblir unika spår av ett skeende. Det är avtrycken av denna utvecklingsgång proveniensprincipen vill slå vakt om.

Arkivens värdepotential

I främsta rummet är arkivalierna utan tvivel att betrakta som meddelanden. De överbringar ett explicit (explicit = uttryckligt, tydligt) kunskapsinnehåll. Deras betydelse i det hänseendet betecknas här som (*direkt*) *informationsvärde*. Med direkt information avses då - utan alla försök till vetenskaplig precisering - den kunskap i form av fakta, synpunkter, stämningar o s v, som mer eller mindre *avsiktligt* förmedlas genom texten.

En stor del av arkivaliernas information är även indirekt och ofta oavsiktlig. Till stor del beror det på handlingarnas ofta *processuella* karaktär. De har utgjort led i ett skeende. Ofta är de också försedda med senare gjorda handlägningsnoteringar, med åtgärdsanteckningar och hänvisningar till andra handlingar. I efterhand kan de därför studeras som led i en händelsekedja.

Måhända skulle man också kunna hävda, att det hos arkivalierna finns ett betydande *närhetsvärde*, som arkivvärden har att beakta. Att själva skeendet så ofta har tagit gestalt i handlingarna, betyder inte bara, att de kan avvinnas

kunskap om hur det gick till. De överför också en atmosfär, en känsla av - ibland nästan överväldigande - närhet. Diktarna har vittnat om det.

Sammanfattningsvis skulle man kunna säga, att handlingarna i ett arkiv inte bara *innehåller* någonting, de *avspeglar* också någonting. Och den senare egenskapen är inte sekundär; de olika dragen hos arkivet är sammantvinnade med varandra alltifrån början.

Det är arkivaliernas förankring i händelserna - deras processgenererade och samtidigt verifierande karaktär - som gör, att de representerar ett annat informationsskikt än litteraturen och massmedierna. De olika skikten är inte utbytbara. Det ena kan inte ersätta det andra.

Om handlingarna sammanhålls i den ursprungliga ordningen - under anslutning till organisation och arbetsformer - garanteras dessutom ett bevarat samband mellan det omsorgsfullt formulerade beslutet - som utgör ett slags välvårdad, mot yttrevärlden riktad fasad - och den bakomliggande verkligheten, avspeglad i beslutsunderlaget.

Om flertalet handlingar gäller det, att de förlorar i värde, när de frikopplas från den ursprungliga arkivkonstruktionen. Arkivens innehåll är bundet i den meningen, att det inte saklöst kan rubbas från sin plats. Proveniensprincipen vilar i mycket på den iakttagelsen.

Om man utgår från värdesynpunkterna, finns det dock en tankegång, som skulle kunna motivera en uppdelning på skilda principer och därigenom öppna vägen för en senare omsrtukturering av arkivet. Man kan tänka sig, att de olika värden, som finns hos arkivhandlingarna, i allmänhet inte uppträder samtidigt. Det kan istället vara så, att de avlöser varandra, eller det kan förhålla sig så att vissa värden bortfaller, medan andra står kvar. I så fall blir det mera naturligt att yrka på en uppbyggnad av det äldre mönstret.

Det saknas inte talesmän för tankegångar av det slaget. Den amerikanske arkivmannen T R Schellenberg har exempelvis definierat arkivbegreppet så, att en omvandling ingår i själva arkivkaraktären. Enligt hans mening är det kännetecknande för arkiv att de bevaras till eftervärlden för helt andra

ändamål än de ursprungliga, som avsetts av arkivbildaren.

Självfallet förhåller det sig så, att en funktionsförskjutning med tiden äger rum. Användningen av arkivet ändrar karaktär, och därvid träder i vissa fall nya, tidigare förbisedda informations-skikt i förgrunden. Förändringen är tänkvärd och utgör ytterligare ett argument mot strävandena att hårt knyta arkivaliers användning till det ursprungliga syftet och endast till det.

Den process, som här kallats för en funktionsförskjutning, betyder - enkelt uttryckt - att arkivets praktiska nytta avtar, medan den vetenskapliga eller allmänskulturella användningen tilltar. Det är med andra ord utnyttjandet, som ändrar karaktär. Handlingarna begagnas i andra sammanhang än tidigare.

Naturligtvis kan man alltid se, att vissa drag hos handlingarna förloras i intresse; andra framträder i stället desto klarare. Men det är inte sällan oviss, om sådana förändringar är temporära eller varaktiga. Man vågar påstå, att de värdekategorier, som här har behandlats - de informativa, de rättsgrundande osv - i stort sett består.

Att de olika grundvärdena i så hög grad behåller sin aktualitet sammanhänger också med det sätt, på vilket materialet utnyttjas. Vid återanvändningen av handlingarna får forskaren ofta vända tillbaka till den ursprungliga situationen för att först därefter gå vidare. Återanvändningen har ofta mycket gemensamt med det primära begagnandet. Till stor del är det samma register, som måste brukas, och de vunna upplysningarna får ses mot bakgrunden av sin tillkomst. Innan forskaren kan adaptera materialet för sina syften, behöver han ofta fixera dess utgångsläge. Däremot kan slutsatserna givetvis bli helt andra än vad som avsetts med handlingen."

Nils Nilsson fortsätter med att beskriva hur arkiv under tidernas lopp har förändrats och hur överflyttningar har gjorts bl a på riksarkivet. Han fortsätter med att konstatera:

"De arkiv eller arkivdelar, som genom överflyttningar töms på en del av sitt innehåll, blir onekligen fattigare. Då en handling flyttas bort från det primära sammanhanget, kan det inte alltid und-

vikas att de handlingar, som förut omgav den blir mer svårtolkade eller förlorar i innebörd. Särskilda svårigheter uppstår, då överflyttningen gäller (delar av) ett register, som behövs för sökning i arkivet.

Därför är det naturligt, att man i varje fall inom den statliga arkivvården har sökt sätta relativt snäva gränser för omflyttningar och, där de är motiverade, kringgårdat dem med försiktighetsmått. Den inställning, som har fått uttryck i dessa bestämmelser, torde stå i överensstämmelse med proveniensprincipens anda, liksom också med hänsynen till arkivets värden.

Transformerings till annat medium

I våra dagar kan konservering och gallring i vissa fall ersättas av - eller kombineras med - en överföring av handlingarna eller deras innehåll till film, ADB-medium eller annan informationsbärare i mikroformat. De nya möjligheterna har inneburit en avgörande förändring, åtminstone inom delar av arkivområdet. Bl a medger de en förvaring av stora datamängder på små ytor; övergången till mikroformat har därför blivit en metod att över huvud nedbringa arkivvolym och kostnader. Både sökning och bearbetning påskyndas, i vissa fall dramatiskt. Flera skäl talar alltså för en övergång av det slaget.

De perspektiv, som öppnas, är stora, men de är också ovissa. En omställning av den storleksordningen kan minst av allt vara problemfri. Redan de praktiska svårigheterna är betydande, bl a på grund av teknikens föränderlighet. När en informationsmassa väl har flyttats över till ett nytt medium, kan metoden vara föråldrad. Den tilltänkta besparingen kan visa sig vara en felinvestering.

I och för sig har ju ett slags mediakonvertering förekommit sedan äldsta tider (i form av avskrifter). Avskrivande upprepar själva produktionsprocessen. Ändå får man medge, att den fotografiska reproduktionen uppfyller betydligt högre ställda krav än avskriften: den återger i huvudsak handens eller skrivmaskinens stil, liksom alla de senare gjorda påteckningar - med ett ord: den avbildar normalt hela skrivsens yttre,

dess utseende. Det betyder, att den mycket säkrare än avskriften knyter kopian till originalet och till det ursprungliga arkivsammanhanget, och den överför åtminstone delar av beviskraften till den nya handlingen.

Även om t ex mikrofilmen ger en trogen bild av förlagorna, kan det inte förbises, att filmningen är en form av masskopiering. Den öppnar möjligheter att, i synnerhet på längre sikt, bryta upp de ursprungliga mönstren och omgestalta arkiven. På det viset kan de så småningom förvandlas till en formbar, flera gånger omstrukturerad informationsmassa, med allt vad det innebär av värdeförluster.

Epilog

Arkivhandlingarnas egenskaper och särart kan analyseras och preciseras med utgångspunkt från allehanda teoretiska överväganden. Men det betyder för ingen del, att särarten bara skulle vara en produkt av spekulationer och tankemödor. Den kan upplevas mycket konkret.

I sin bok *Gräv där du står* skildrar Sven Lindqvist sin reaktion inför ett brev, som innehåller ordern om nedläggning av ett industriföretag i Visby. (Det företag, som skulle upphöra, var den cementfabrik, där hans egen farfar arbetat.)

Lindqvist skriver: 'På landsarkivet i Visby ligger papperen på bordet - för dig lika väl som för mig. Du kommer inte att behöva bläddra länge bland dem för att inse att ett arkiv är något annat och ännu mer spännande än ett bibliotek. En bok som den här är ändå bara vad jag har skrivit om någonting, t ex beslutet att lägga ned cementfabriken i Visby. Men det papper som arkivet ger dig *är* just detta beslut. Detta är en fantastisk skillnad.

Historikerna brukar tala om *kvarlevor* och det är ett målande uttryck, ty i dem lever historien kvar. Ett brev från Wehtje där han ger order om fabriken nedläggning är mer än en berättelse, det *är* själva den order som Nyström fick. Det papper som du håller i handen är samma papper som Nyström höll i handen när han just fått det. Dina ögon ser detsamma som hans såg. Du är där.'

Egentligen handlar arkivteorin om något ganska enkelt: att ta arkiven för vad de är och låta dem förbli vad de har varit. Arkivalierna behåller den prägel de en gång fått utan minnets förskjutningar och stilisering. Det gäller att ta fasta på det draget hos handlingarna.

Så småningom kommer arkiven i händerna på lärda arkivarier och lärda forskare, och ålderns patina lägrar sig över dem. Det är naturligt, att man då söker se dem som något förmäligare än de en gång var - som ett förfinat vetenskapligt källmaterial, förädlad av det akademiska sanningssökandet eller av den kulturella atmosfärens anspråk och ambitioner. Man söker lyfta dem ut ur vardagen där de blev till, och förvandla dem till ett ädelt grundmaterial för upphöjda bemödanden.

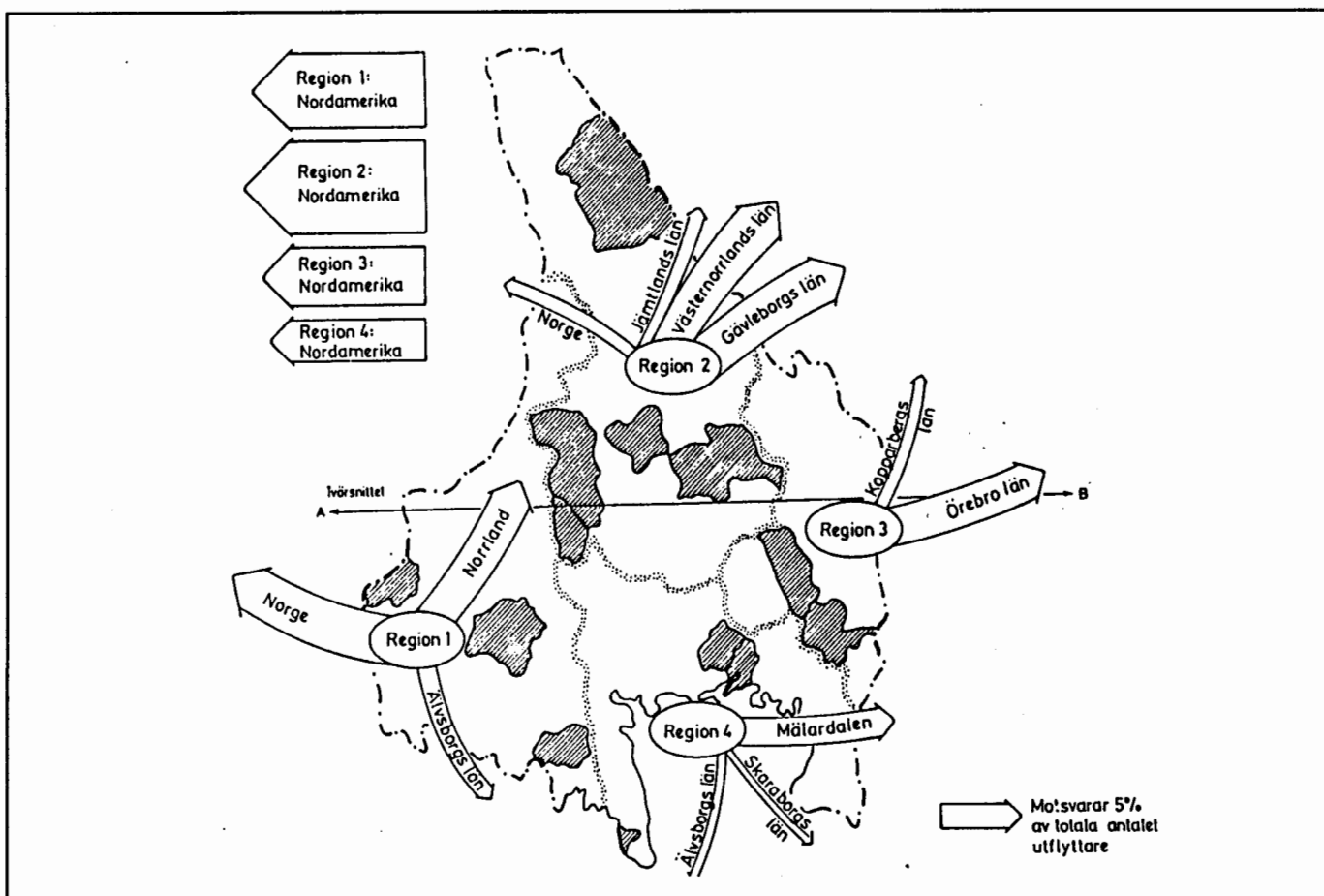
Det är förspild möda.

Arkiven kan inte utan skadeverkningar göras om till något annat än de från början var. De bevarar den alldagliga, prosaiska prägel de en gång fått. Ännu sedan de utnyttjats som källor för epokgörande forskningar förblir de enkla och elementära - glanslösa som den gammaldags bokhållaren, gömd bakom sin pulpet, eller som bonden nyss kommen utifrån marken."

Insändare

Jag samlar på urklipp, kort och allt möjligt kuriositet samt uppgifter om det man förr kallade "tattare". Lisa Stålberg, född i Munkfors 1857, var min mors farmor - ej så väldigt avlägset - så jag räknar mig att vara en liten bit värmlänning. Därav mitt brinnande intresse för Värmland. Munkfors känns lite som hemma på något vis. Hittills har det tyvärr bara "vatt tji" med mina frågor efter att med hjälp av Anor sökes få kött på benen. Skriv gärna ner vad ni värmlänningar vet om folk och bygger till en *vetgirig närking*. Se även Anor sökes nr 163.

Christer Ode-Lundberg
Ekersgatan 15
70342 Örebro
Telefon 019-107125

Utflyttningen från vissa församlingar i Värmlands län åren 1860-1894 fördelade på fyra regioner. Utvandring till Norge skedde i huvudsak från västra Värmland. Källa: Arne Norbergs doktorsavhandling "Ålnö och industrialiseringen 1860-1910".

Nedanstående uppsats har anknytning till "Värmländsk utvandring till Norrland" (1990:1) och "Svensker på arbetsvandring till Borge og Torsnes for 100 år siden" (1990:2)

Emigrasjonen fra Sverige til Horten og omland i 1830- og 1840-årene

Det norske Stortinget besluttet tidlig i 1830-årene å bygge en ny hovedbase og verft for Den Kongelige Norske Marine ved "fergeleiet og tettstedet" Horten i Borre kommune i Vestfold. Anleggsarbeidet kom igang i 1836 og krevde et stort antall anleggsarbeidere som vanskelig kunne skaffes tilveie på kort tid.

Det var nå nødtider i det sydlige Norge og sydvestre Sverige, bl a i Bohuslän, der det var både missvekst og flere år med feilslått sildefiske. Fiskevaerene langs hele kysten ble fraflyttet og floker av mennesker streifet fra gård til gård og tigget om mat.

Men rekrutteringen av arbeidere til anlegget gikk ikke godt nok. I 1838 måtte kapteinløytnant J E Meyer, som var sjef for Marinestasjonen, gå til det

ekstraordinaere skritt å skrive til länshövdingene i Värmland, Göteborg-Bohuslän og Elfsborg. Han gjorde oppmerksom på at det våren 1839 ville bli bruk for arbeidere til Marineetablissementet på Horten - "beliggende ved Christianiafjorden på sammes vestsida lige overfor kjøbstaden Moss, og at der kunde ønskes at den fornødne arbeidsstyrke var at erholde blandt andre steder også fra Sverige". Det var serlig gråsteinsmurere, minerere og andre alminnelige arbeidere som ble etterlyst.

Trolig var det svært nøysamme mennesker som invandret. Imidlertid skal vi merke oss at hovedstadsavisene protesterte mot innvandreinegn og hevdet at verftsledelsens handling var uforståelig. "På grund av de mange arbeidsløse her i landet kunde man uden vanskeligheter skaffe det fornødne antall arbeidere i

Norge." Og riktig ille var det at det fra Horten den våren (1839) skulle sendes et transportfartøy til Strömstad for å gi svenske arbeidere fri befordring til Horten, mens det ble nektet å gi norske arbeidere en lignende befordreing fra Christiania til Horten.

Dyrtid i begge land

Men etterhvert kom det svært mange både svensker og nordmenn. Siste halvdel av 1840-årene var preget av dyrtid og arbeidsløshet i begge land. Vinteren og våren 1847 kom det store flokker av utarmede arbeidssøkende strømmende til Horten, både fra forskjellige steder i Norge og fra Sverige. Verftet kunne ikke ta inn flere svensker, og på en enkelt dag måtte 70 svensker avvises. De var kommet i små båter i håp om å få arbeid, og måtte dra skuffet hjem igjen.

Den daglön som ble budt de som fikk arbeid var ikke stor, den var nå bare 28 skilling (98 öre), og av dette belöp ble 4 skilling (14 öre) holdt tilbake for å bli utbetalt når arbeidet stanset om høsten.

Fra Eda og Gillberga

Hvor kom svenskerne fra? Kirkebøkene og folketellingslistene gir ofte bare denne ufullstendige opplysningen "Födt i Sverige". Men der hvor födestedet er oppgitt går Tanum sogn i Bohuslän ofte igjen. Der er andre stedsnavn som Gillberga, Krokstad, Eda, Rye, Vänersborg, Naverstad, Grebbestad, Gesäter, Foss, Högseter, Strömstad, Qville, Göteborg - for å nevne noen. Men først og fremst Tanum.

Flyttelistene viser oss også at en del svensker stadig var på vandring: Ett og samme ektepar av de relativt få som meldte seg for presten, kunne ha et barn födt i Sverige, et annet i Östfold, og et tredje födt i en eller annen Vestfoldkommune. I noen tilfeller var elste barnet födt i Vestfold, det yngste i Sverige, noe som klart tyder på "pendling" mellom hjemlandet og Norge.

Men det var ikke bare på Marinestasjonen svenskene fikk arbeide. Fra 1850-årene til rundt 1890 var svenske innvandrere i høy grad nødvendige for jordbruket i Borre, i en tid da mange norske gårdsarbeidere tok hyre tilsjøs, samtidig med at engbruket, storfebestanden og melkeproduksjonen ble økt enormt.

Bern Holst, Kristiansand.

Kilder:

Skibsbygging på Horten gjennom 150 år. Utgitt av Marinens Hovedverft 1968.

A Th Kiaer: Jarlsberg og Larvik Amt 1814-1914. 1916. Bohus, Allhems forlag. Malmö 1963.

Rolf Baggetun: Gjennom skiftende tider. Gjengangerens trykkeri 1973.

Ordlista

Folketelling Folkräkning
Sildefiske Sillfiske
Skuffet Besviken
Streife Ströva
Tettsted Tätort
Verft Varv

Att diskutera

För två år sedan hade vi den här teckningen införd i medlemsbladet. Frågan ställdes hur vi reagerar när vi hittar något ofördelaktigt om våra anpersoner. Detta är ju en risk man får räkna med när man släktforskar.

Vi fick ett svar från Peter Funke där han bl a säger att han inte har några förträngda neuroser för eventuella äventyrligheter orsakade av förfäderna. Tvärtom så uttrycker Peter en besvikelse över att inte hitta den "hängda hästjuv" som en äldre släkting påstått skulle finnas i slakten.

Har vi alla samma distans som Peter till vad förfäderna eventuellt har gjort sig skyldiga till? En viktig faktor är naturligtvis hur många generationer tillbaka det rör sig om. Ett exempel från min egen forskning belyser problemet: Jag fick i min hand en släktkrönika där det berättades att en person tre generationer bakåt skulle varit mycket förträfflig. Jag forskade på personen och fann en konkurs med ca 1500:- i skulder. Jag fann också stämning och genstämning inför tinget gentemot familjens piga där man skulle ha brukat okvädingsord, bl a orden "djefla byke". Man skulle även ha slagit varandra. Om detta nämndes inte i krönikan. Att märka är att det mellan krönikören och de nämnda personerna låg endast en generation. Däri ligger säkert förklaringen till att man inte hade tagit med de nämnda händelserna i krönikan. Vi kan ju själva fundera över om hur pass benägna vi skulle vara att i en släktkrönika skriva ner liknande händelser, som hänt enbart ett fåtal år sedan.

BGM

Rektorsord om släktforskning

När detta läses har släktforskardagarna i Uppsala ägt rum. Till dessa dagar hade Uppsala universitets rektor, Stig Strömholm, sänt en välkomsthälsning, publicerad i Angeläget, SSFs informationsblad. I välkomsthälsningen gjorde Stig Strömholm ett uttalande om släktforskning. Vi återger här detta uttalande:

"Det är - eller kanske snarare var - brukligt att skilja på den 'stora' historien, den som handlar om världsavgörande händelser, om denna världens mäktige och om de starka massrörelserna i historieförloppet, och den 'lilla', som handlar om enskilda individers, familjers, bygders och byars öden. Längesågs den lilla historien knappast förtjäna utforskas; den var likgiltig och betydelselös vid sidan av de glansfulla stora förloppen. Under de senaste årtiondena har detta synsätt alltmer förlorat terräng. Till en del beror detta sannolikt på att de professionella historieforskarna alltmer intresserat sig för de många händelserna i smått som till slut utgör även den 'stora historiens' grundvirke och som man därför måste känna och förstå för att begripa och tolka de stora händelserna och förändringarna. Man har vänjt sig alltmer till studiet av grupper och enskildas levnadsvillkor, handlingsmöjligheter och tänkesätt. Men härtill kommer säkert också vad man kanske vågar kalla den lilla gruppens egna myndighetsförklaring; man vågar hävda att den egna historien har ett värde i sig, oavsett om den bidrar till studiet av den 'stora historien'. Det är en utveckling som kan tolkas och bedömas på olika sätt. Det vore olyckligt om intresset för mänskligheten, kontinenternas och nationernas gemensamma öden skulle helt förkvävas. Risken är antagligen inte stor. Det är lyckligt att så många vågat och velat bejaka sitt eget arv, hur glanslöst och hur 'perifert' det än är. Att i denna mening rätta på ryggen och komma till tals med sitt eget förflutna är ett självtillägnat sätt att bli vuxen bland vuxna gelikar och ett fredligt sätt att bli fri."

Stig Strömholm

Geokod

Här visas utdrag ur Geokod för Värmland. Indelningen gäller de förhållanden som gällde 1910-12-31. De kommuner som varit städer, köpingar och municipalsamhällen har fått nya koder vid ändringarna. Dessa ändringar redovisas inte här. Ej heller redovisas lokala församlingar.

De första fyra siffrorna i koden är gemensamma för respektive härad.

Nummerordning

Kod Härad
 1701000 Fämebo hd
 1702000 Nyeds hd
 1703000 Ölme hd
 1704000 Väse hd
 1705000 Visnums hd
 1706000 Kils hd
 1707000 Karlstads hd
 1708000 Grums hd
 1709000 Gillbergs hd
 1710000 Näs hd
 1711000 Nordmarks hd
 1712000 Jösse hd
 1713000 Älvdals hd
 1714000 Frykdals hd
 1811000 Karlskoga hd

Kod Socken

1701010 Fämebo
 1701020 Nordmark
 1701030 Råmen
 1701035 Lesjöfors
 1701040 Brattfors
 1701050 Gåsborn
 1701060 Kroppa
 1701070 Lungsund
 1701090 Storfors
 1702010 Nyed
 1702015 Molkom
 1702020 Älvsbacka
 1703010 Ölme
 1703020 Varnum
 1704010 Väse
 1704020 Alster
 1704030 Ö Fågelvik
 1705010 Visnum
 1705015 Björneborg
 1705020 Visnums-Kil
 1705030 Rudskoga
 1705040 Nysund
 1705050 S Råda
 1706010 Stora Kil
 1706015 Kil
 1706020 Frykerud
 1706030 Övre Ullerud
 1706040 Ransäter
 1706041 Munkfors
 1706050 Nedre Ullerud

1706055 Deje
 1707010 Karlstad
 1707020 Grava
 1707021 Forshaga
 1707030 Hammarö
 1708010 Nor
 1708020 Segerstad
 1708030 Grums
 1708040 Borgvik
 1708050 Ed
 1709010 Gillberga
 1709020 Långserud
 1709030 Stavnäs
 1709040 Högerud
 1709050 Glava
 1709060 Värmskog
 1709070 Svanskog
 1710010 Millesvik
 1710020 Eskilsäter
 1710030 Ölserud
 1710040 Botilsäter
 1710050 By
 1710060 Bro
 1710070 S Ny
 1710090 Säffle
 1710100 Huggenäs
 1710110 Kila
 1710120 Tveta
 1711010 Sillerud
 1711020 Holmedal
 1711030 V Fågelvik
 1711040 Töcksmark
 1711050 Östervallskog
 1711060 Karlanda
 1711070 Blomskog
 1711090 Årjäng
 1711100 Trankil
 1711110 Silbodal
 1711120 Skillingmark
 1711130 Järmskog
 1712010 Köla
 1712020 Eda
 1712025 Åmot
 1712026 Charlottenberg
 1712027 Åmotfors
 1712030 Arvika land
 1712040 Ny
 1712050 Älgå

1712060 Gunnarskog
 1712070 Bogen
 1712090 Arvika
 1712100 Brunskog
 1712110 Mangskog
 1712120 Boda
 1713010 N Ny
 1713020 Nyskoga
 1713030 Dalby
 1713040 S Finnskoga
 1713050 N Finnskoga
 1713060 Ekshärad
 1713070 N Råda
 1713071 Hagfors
 1713100 Sunnemo
 1713110 Gustav Adolf
 1714010 Sunne
 1714020 Ö Ämtervik
 1714030 V Ämtervik
 1714040 Gräsmark
 1714050 Lysvik
 1714060 Fryksände
 1714066 Torsby
 1714070 Östmark
 1714100 Lekvattnet
 1714110 Vitsand
 1716080 Kristinehamn
 1717080 Filipstad
 1811010 Karlskoga
 1811012 Degerfors
 1811020 Bjurtjärn

Bokstavsordning

Härad Kod
 Frykdals hd 1714000
 Fämebo hd 1701000
 Gillbergs hd 1709000
 Grums hd 1708000
 Jösse hd 1712000
 Karlskoga hd 1811000
 Karlstads hd 1707000
 Kils hd 1706000
 Nordmarks hd 1711000
 Nyeds hd 1702000
 Näs hd 1710000
 Visnums hd 1705000
 Väse hd 1704000
 Älvdals hd 1713000
 Ölme hd 1703000

Socken Kod

Alster 1704020
 Arvika 1712090
 Arvika land 1712030
 Bjurtjärn 1811020
 Björneborg 1705015
 Blomskog 1711070
 Boda 1712120
 Bogen 1712070
 Borgvik 1708040
 Botilsäter 1710040
 Brattfors 1701040
 Bro 1710060
 Brunskog 1712100
 By 1710050
 Charlottenberg 1712026
 Dalby 1713030
 Degerfors 1811012
 Deje 1706055
 Ed 1708050
 Eda 1712020
 Ekshärad 1713060
 Eskilsäter 1710020
 Filipstad 1717080
 Forshaga 1707021
 Frykerud 1706020
 Fryksände 1714060
 Fämebo 1701010
 Gillberga 1709010
 Glava 1709050
 Grava 1707020
 Grums 1708030
 Gräsmark 1714040
 Gunnarskog 1712060
 Gustav Adolf 1713110
 Gåsborn 1701050
 Hagfors 1713071
 Hammarö 1707030
 Holmedal 1711020
 Huggenäs 1710100
 Högerud 1709040
 Järmskog 1711130
 Karlanda 1711060
 Karlskoga 1811010
 Karlstad 1707010
 Kil 1706015
 Kila 1710110
 Kristinehamn 1716080
 Kroppa 1701060
 Köla 1712010
 Lekvattnet 1714100
 Lesjöfors 1701035
 Lungsund 1701070
 Lysvik 1714050
 Långserud 1709020

Mangskog 1712110
 Millesvik 1710010
 Molkom 1702015
 Munkfors 1706041
 N Finnskoga 1713050
 N Ny 1713010
 N Råda 1713070
 Nedre Ullerud 1706050
 Nor 1708010
 Nordmark 1701020
 Ny 1712040
 Nyed 1702010
 Nyskoga 1713020
 Nysund 1705040
 Ransäter 1706040
 Rudskoga 1705030
 Råmen 1701030
 S Finnskoga 1713040
 S Ny 1710070
 S Råda 1705050
 Segerstad 1708020
 Silbodal 1711110
 Sillerud 1711010
 Skillingmark 1711120
 Stavnäs 1709030
 Stora Kil 1706010
 Storfors 1701090
 Sunne 1714010
 Sunnemo 1713100
 Svanskog 1709070
 Säffle 1710090
 Torsby 1714066
 Trankil 1711100
 Tveta 1710120
 Töcksmark 1711040
 V Fågelvik 1711030
 V Ämtervik 1714030
 Varnum 1703020
 Visnum 1705010
 Visnums-Kil 1705020
 Vitsand 1714110
 Värmskog 1709060
 Väse 1704010
 Åmot 1712025
 Åmotfors 1712027
 Årjäng 1711090
 Älgå 1712050
 Älvsbacka 1702020
 Ö Fågelvik 1704030
 Ö Ämtervik 1714020
 Ölme 1703010
 Ölserud 1710030
 Östervallskog 1711050
 Östmark 1714070
 Övre Ullerud 1706030

Göta hovrätt domböcker

Undertecknad forskar sedan en tid tillbaka om hemmanet Solberg och dess historia särskilt under den finska tiden. Just nu håller jag på att gå igenom domböcker från Göta hovrätt i jakten på uppgifter. Utan särskilda avsikter började jag skriva av mål som hänskjutits till hovrätten från värmländska häradsrätter. Dessa noteringar kan kanske vara av värde för andra forskare som "inkörsport" för vidare forskning. Här följer i sammandrag uppgifter från åren 1636-1639.

Vårssessionen 1636. EVAA:2 kortnummer S 2415 5(5)

Nr Tingslag Mål Instämde

1 Karlstad Enfalt hor g Elof Jonsson i Soolberga - og Britta Petersdr

2 Näsärad Enfalt hor g mannen ... (major Jöns Bengtssons tjänare) i Nygård - Karin Andersdotter

3 Näsärad Enfalt hor g Halvar i (Höele?) - enk Anna Swensdotter ibid

4 Visnum Enfalt hor g Olof Andersson i Sundh - tj pig Britta Nilsson ibid

5 Nordmark Enfalt hor g Anders Larsson i Strand - Olo.. ... fr Norge

6 Gillberg Enfalt hor g Hans Knutsson Korsbyn - Elin Eriksdotter

7 Fryksdalen Stöld drängen Lars Håkansson

8 Värmlands Bergslag Enfalt hor g Bordward Larsson i Örlinge - Karin Håkansson ibid

Vårssessionen 1637. EVAA:5 kortnummer S 2418 5(5)

1 Karlstad Ihjälslagning av Peder Andersson i Karlstad Peter Larsson

2 Värmlands Bergslag Mord på hustrun Jöns i Westerå

3 Filipstad Stöld Ifwar Olofsson

4 Visnum Enfalt hor og Måns Olofsson - g Marit i Giätterå

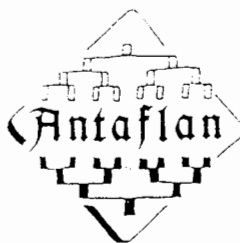
5 Fryksdal Enfalt hor og Marit i Tomeby - gift man, ej nämnd

6 Fryksdal Enfalt hor Bōreta i Sällisbacken - gift man, ej nämnd

Höstsessionen 1637. EVAA:5 kortnummer S 2418 5(5)

1 Grums Enfalt hor g Sigredt Jonsdotter - og Jon Stark

2 Näs Enfalt hor g Anders i Klefwan - og Malin Eriksdotter

Nr 20

Äldsta kända rötter på min moders sida är Jon Larsson, född 1758 och hans hustru Gertrud Jonsdr, född 1751, som bodde på Sunnebrotorp, i någon kyrkobok felaktigt kallat Stenbrotorp. Sunnebrotorp var utäga till Wasserud i skogen norr Torsby, Fryksände. Varifrån familjen kom är mycket osäkert. In- och utflyttningslängderna för Fryksände börjar först 1825. Möjligt är att familjen kom från Orsa(W). Jon Larsson dog av feber 5 juli 1801 och hans hustru gifte om sig med Nils Persson, född 24 jan 1777 i Fryksände.

På min faders sida börjar kända personer med Bengt Ersson, född 1661 och död 12 febr 1741 i Fensbol 12 km norr Torsby Fryksände. Kännetecknande för samtliga familjer sedan har varit att de brukat sin jord, fiskat och jagat och lyckats rätt väl att med primitiva redskap försörja och fostra stora barnaskaror. Fensbol blev bostadsorten och till hustru kallades ofta flickan från granngården. Under 1800-talet emigrerade ett antal av barnen till USA.

Harald Persson
Malmorgsgatan 18
653 40 Karlstad

3 Grums Dråp på en kolardräng Pedher Swen Påwelsson i Eds s:n

Vårssessionen 1638. EVAA:8 kortnummer S 2421 4(7)

1 Ölme Dråp på Jon i Bjurbäcken Bergslagen drängen Knuth

2 Värmlands Bergslag Dråp på jon Olofsson i Saxhyttan Nils Skomakare

3 Värmlands Bergslag Lät en piga rymma och frysa ihjäl Nils i Brewijk Kroppa

4-7 Rannsakningar i mål från vårsessionen 1637

8 Filipstad Misshandel av Hans Larsson och hans hustru Philpus Niclasson

9 Väse Stöld Lars Håkansson i By rytt Anders Håkansson i (Wer?) fadren Håkan i By

10 Väse Stöld Pedher Andersson i (Grän?)

11 Värmlands Bergslag Enfalt hor g Jöns Pedhersson i Westerå - og Britta Jönsdotter

12 Grums Enfalt hor g Andhers i Humbletorp - og Sigredt ...

Höstsessionen 1638. EVAA:8 kortnummer S 2421 4(7)

1 Jösse Bamamord Giertrudh i Wäsby

2 Fryksdal Enfalt hor g Bencht i Steensrudh Sunds s:n - og Ingeborg i Backa

3 Fryksdal Enfalt hor g Simon i Engen - og Malin Pedhersdotter ibid

4 Gillberg Enfalt hor g Hans i Galtebo Gillberga S:n - og

5 Gillberg Lägersmål Skyldskapsgäld og Eerland i (Gååswij?) og Anna Nilsson ibid

6 Näs Enfalt hor g Erik Hansson i Walenäs Tweta S:n - og Signe Olofsdotter tj piga ibid

7 Näs Enfalt hor g Henningh i Grorudh Tweta S:n - og Ingell Nilsson

8 Visnum Dråp på Mattis i Holand Nils i Holand

Vårssessionen 1639. EVAA:9 kortnummer S 2422 4(5)

1 Karlstad Mord på svärfadern Pedher i Halvorsnäs Glava S:n Pedher Månsson Halvorsnäs Glava S:n Britta (den dräptes hustru) Märit Pedhersdotter Anna Pedhersdotter den dräptes båda döttrar

2 Filipstad Dråp på en kolare Bartolomeo Nils i Gråsbol Grava S:n

Höstsessionen 1639. EVAA:9 kortnummer S 2422 4(5)

1 Jösse Enfalt hor Måns finne i Grunsiötorp - og Anna Pedersdotter i Halvarsnäs

fortsättning sida 16

20 Antavla för: KURI HARALD PERSSON f 1924-04-01 i Fensbol, Fryksände(S). Anor från S-län där ej annat anges.

Gen: I	II	III	IV	V
Nr : 2-3(1)	4-7	8-15	16-31	32-63
2 PERSSON AXEL LEONARD f 1881-11-15 Fensbol Fryksände d 1955-06-12 Torsby Fryksände	JONSSON PER f 1850-08-23 Fensbol Fryksände d 1928-02-20 Fensbol Fryksände	JONSSON JON f 1814-03-07 Fryksände d 1870-12-19 Fryksände	ERNESTSSON JON Fensbol Fryksände-d:o d:o PERSDTR KARIN Överbyn Vitsand- JONSSON ERIK Fensbol Fryksände- NILSDTR INGEBORG Fensbol Fryksände- PERSSON SVEN Vadjetorp Fryksände-Fensbol Fryksände JÖNSDTR KARIN Fensbol Fryksände- LARSSON JON Fensbol Fryksände-d:o d:o OLSDTR KARIN Gunsjög. Vitsand-Fensbol Fryksände	ERSSON ERNESI Fryksände OLSDTR MARIT NILSSON JON Fryksände JONSDTR GERTRUD Fryksände SVENSSON NILS BENGTSDTR KARIN KNUTSSON PEHR Fryksände SVENSDTR INGEBORG NILSSON JÖNS Fryksände JÖNSDTR INGEBORG Fryksände OLSSON LARS Fryksände BÖRJESDTR GIÄRTTRU Fryksände JONSSON OLOF Vitsand LARSDTR INGEBORG Fryksände LARSSON JON Fryksände JONSDTR GERTRUD JONSSON PER ERSDTR INGEBOR
1 Ansökare: PERSSON HARALD f 1924-04-01 Fensbol Fryksände	JÖNSDTR MARIA f 1848-10-30 Fensbol Fryksände d 1909-04-12 Fensbol Fryksände	SVENSSON JÖNS f 1801-07-09 Fryksände d 1874-04-19 Fryksände JONSDTR KERSTIN f 1809-07-05 Fryksände d 1895-11-08 Fryksände	1763-1809 1769- 1777-1834 1772-1863	1730- 1736-1788 1745- 1739- 1723- 1734- 1732-1781 1734- 1758- 1751-
3 JONSSON MARIA f 1894-08-11 Åsteby Vitsand d 1973-07-05 Torsby Fryksände	JONSSON JON f 1845-08-26 Åsteby Vitsand d 1925-06-27 Vitsand	JONSSON JON f 1818 d 1851-12-18 Vitsand JONSDTR INGEBORG f 1820 Vitsand	1795-1875 Vitsand 1792-1849	
	KARLSDTR KRISTINA f 1860-03-04 Persby Fryksände	JÖNSSON KARL f 1828-01-06 Fryksände KARLSDTR GERTRUD f 1831-01-19 Fryksände		

**Göta hovrätt domböcker
fortsättning från sida 14**

2 Jösse Enfalt hor g Nils i .anserud - g
Börit Olofsdotter

3 Fryksdal Dråp på Peder i Gietekern i
Sund S:n Torsten i Skinnaregården

4 Fryksdal Lägersmål Skyldskap Märit
i Biärka Lars Larsson i Biärka kusiner

5 Bergslagen Stöld Johan Olofsson

6 Bergslagen Stöld Lars Olofsson

*Jan-Erik Björk
Sjögrässtigen 4
533 73 Källby*

Dombokskonferens i Häljebol

Den 19 september kommer en dombokskonferens att hållas i Häljebol.

Information om konferensen kan erhållas av Peter Olausson, telefon 0533 - 310 24.

Ur blad & FORUM

Anno Domini (Nora släktforskarklubb) nr 20, juni 1992. I Några blad ur Noras med omnejd historia berättas bl a om järnvägen Nora-Karlskoga.

GF-Aktuellt nr 102, feb 1992. Förteckning över släktforskningsprogram för olika datorer.

GF-Aktuellt nr 103, apr 1992. Under rubriken Klarar vi forskningen i framtiden? skriver *Jan-Christer Strahlert*. "Pastorsämbetet har förlorat folkbokföringen till Riksskatteverket vars arbetsrutiner gör det svårare för forskaren. Biblioteken höjer avgifterna på mikrokortslån från SVAR. Det finns t o m bibliotek som tar ut avgift av forskarna för tillträde och arbetsplats i sitt forskar- och läserum. Vad gör forskarna? - sänder remisser via intresseföreningar till politikerna - går direkt på politikerna i sina hemkommuner. (Det är ju vi som har valt dem för att företräda våra gemensamma intressen och utveckling) - klagar 'tyst' och låter utvecklingen ha sin gång." Utgående från dessa konstateranden föreslår Jan-Christer att man skall exasperera (skriva av) volymerna i kyrkoarkiven och mata in på datamedia för att på så sätt via databaser göra källmaterialet tillgängligt för forskarna. Han ger exempel på databaser under uppbyggnad: GF i Stockholm, PLF i Oskarshamn, DIS i Linköping, UKF i Upplands-Bro (en

tvärvetenskaplig bas) och en lokal databas i Torsås, som byggs upp av Jan-Christer. Han avslutar med "Skall vi klara forskningen i framtiden måste vi bli fler som gemensamt höjer vår röst mot politikernas kulturförakt för vår forskning. Vi är i dagsläget så många som har en etablerad forskning på seriös och saklig grund. Det bör tagas i beaktande vid de många beslut som försämrar och försvårar vår möjlighet till att kunna utöva denna vår 'bisyssla'."

GF-Aktuellt nr 104 maj/juni 1992. Adressförteckning över mormonkyrkans forskarcenter i Norden. Information från landsarkivet i Uppsala att man under 1993 kommer att flytta in i nya lokaler och att forskarsalen på grund därav tidvis kommer att vara stängd. Information om släktforskning i Ryssland.

Gustavabygden nr 21, sommaren 1992. Tre artiklar handlar om Laggåsen, skrivna av Jeoorj Larsson 1918 och Valter Berg.

Runar (Östfold) nr 1 1992. Redogörelse för norskt arkivmaterial. *Syver Liverud*. Löken i Spydeberg, en släktutredning byggd på uppgifter ur folketellingar (folkräkningar). *Nils Hetman*. Litt om tingböcker och Mönstringsrullor. En ny bok, Våre rötter, som handlar om släktforskning rescenseras. En illu-

strativ figur ur boken visar och förklarar hur ett uppslag från en folketelling kan se ut.

SkåneGenealogen 1992 nr 1. Två artiklar om salpetersjudning av *Tor Flensmarck* och *Lennart Jönson*.

Släkthistoriskt FORUM nr 3/92. Vår nya folkbokföring analyseras av *Erik Thorell* och *Thomas Edgren*. *Britt Hagman* påminner om SSFs gravstensinventering. En rikstäckande förteckning över hittills gjord inventering presenteras. På sida 5 återger vi utdrag gällande Värmland.

Bengt-Olof Evrell i Arvika citerar Ruggiga saker i våra kyrkböcker. I Om them som ähtenskap med hvarannan ej bygga måge... redogör *Eva Fredriksson* för gångna och nuvarande hindersregler för ähtenskap. *Ulf Berggren* efterlyser i Dagboken en sammanställning av de domboksregister som finns.

Släkt och hävd nr 1/1992. *Curt Haufman*. Namn - hjälpmedel och "stjälpmedel". Författaren har studerat stavningen av namn i arkivalier och drar några intressanta slutsatser om orsakerna till variationer i stavningen. Bland orsakerna kan nämnas att en del skrivare inte kunde stava och att man skrev ned namnen som uttalet uppfattades. Han påpekar att detta får till följd att det blir svårt att söka i register. Registren måste alltså läsas med fantasi

och eftertanke: "på vilka olika sätt kan man tänkas stava det namn jag söker"? Per-Axel Wiktorsson beskriver en metod för att läsa skadad text. Metoden är svensk och har utvecklats vid Chalmers Tekniska Högskola. Den har senare vidareutvecklats vid Statens Kriminaltekniska Laboratorium i Linkö-

ping. Man tolkar det ursprungliga med hjälp av ultraviolett ljus. Metoden kan tillämpas på såväl fuktsskadade arkivalier som förfalskningar, t ex då man i efterhand har ändrat texten. Man beskriver hur man avslöjat en ändring gjord under 1520- och 1530-talen på ett köpebrev från 1499.

Ådalingen nr 2-1992. Utdrag ur Ulf Adelssons (1941-) antavla visar anknytningen till Jacob Johan Anckarström (1762-1792).

Åsbo släktblad nr 1/1992. Folkskolans 150-års jubileum uppmärksammas.

Boftips

Christian Bratt

Bratt från Brattfors. En släkthistoria. Stockholm 1992. 192s.

Nils Johan Stoa och Per-Öivind Sandberg

En ny handbok för släktforskare i Norge, utkommen i år. Författarna Stoa och Sandberg är chefer för stadsarkiven i Oslo resp Hamar och har god kännedom om släktforskarens önskemål och behov.

De norska källorna är väl beskrivna. Gotisk skrift är översatt så att det är lätt att följa med. Emellan källbeskrivningarna finns ett litet fält där tillgängligheten för respektive källa redovisas - såväl var originalvolymerna finns samt om de är mikrofilmade.

Boken är indelad i tre huvuddelar:

Del I: Grunderna i släktforskning; hur man gått fram steg för steg. Arkiv och andra källor. Arkivarbete, användning av källor och gotisk handskrift.

Del II: Huvudkällorna "Presteprotokoller, kirkeböcker" och besläktade källor.

"Folketellinger, manntall og skifteböcker".

Del III: Tilläggsällor. Här får vi upplysning om källor där vi kan finna soldater och sjöfolk, domstolar och polisväsen, skattemantal, matriklar, "panteböcker", magistratsarkiv, byggnadshistoriska källor, in- och utflyttningar.

Förutom register innehåller boken ordlista, adresslista och litteraturlista.

Ur Rumar nr 1 1992

Nils Nilsson

Arkiv i förvandling, Stockholm 1983.

Vi har i detta nummer återgivit ett sammandrag av första delen ur denna bok ur kapitlet "Arkiv i förvandling". Detta kapitel avslutas med uppsatsen "Mikrofilm i arkiven: nya möjligheter, nya problem". Övriga kapitel i boken är "Arkiv och handlingsoffentlighet" och "Arkivens samhällsroll". Det förstnämnda kapitlet innehåller en hel del teori och resonemang kring bl a offentlighetsprincipen.

Det sista kapitlets första underrubrik är "Arkiv och samhälle". Ur denna uppsats citerar vi:

"Medborgaren, som söker stödjepunkter för minnen och traditioner, har rätt att begagna sig av arkiven, och det finns ingen anledning att rubricera hans ansträngningar som en mera lågstående 'hobbyforskning'. Kampen för ett fäste i släkten eller miljön eller hembygden är något mer än ett fritidsnöje; det är ett legitimt försök att få del i det överindividuella minnesförråd, som är allas egendom.

Det hör till det civiliserade samhällets uppgifter att tillgodose behovet av sådana stödjepunkter för individens självmedvetande."

Den andra underrubriken i sista kapitlet är "Minnet av en människa" och står för en finstämd och gripande uppsats. Vi kanske återger den i ett senare nummer.

Jag slås av den tanken att den här boken borde läsas av kommunernas kulturmålningsledamöter.

Bernhard Granholm

Folketellingen 1801									
Riksarkivet: Folketellingen 1801, bd. 32, fol. 103a									
Vi er her på leting etter personer i folketellingen 1801 for øya Merdo i Tromøy sogn, Aust-Ågder (Nedenes amt).									
Befolkningen er inndelt i -familier- - husstander. I den første finner vi ekteparet Søren Hansen og Anne Sorensdatter, deres sønn Thomas og tjenestefant Karen Andersdatter.									
I denne rubrikken er angitt hver persons posisjon i familien. Hovedpersonen er oftest en mann (-Mand-, -Husbonde-), eller evt. en enke.									
Personenes alder. I 1801-tellingen regnes alder etter førstkommande fødselsdag, ikke etter siste, slik vi vanligvis gjør. Når Søren og Anne er oppført som 64 år, betyr dette at de har fylt 63, men ikke 64. For øvrig må vi regne med at aldersangivelser i denne folketellingen kan være ganske unøyaktige.									
I rubrikken for ekteskapsstatus ser vi at Søren og Anne er gift. -Begge i 1ste Ægteskab-, mens sønnen og tjenestefanten er ugifte.									
Titel/yrke: Søren Hansen er losoldermann (-losformann-) og jordløs husmann. Sønnen er matros, og videre nedover finner vi styrmenn, skipper, loser, m.v. Merdo i 1801 var et utpregt kystsamfunn, der folk flest livnærte seg av hav, fiske og sjømannskap, ikke av jord og gårdsdrift.									

Eksempel ur Nils Stoa og Per-Öivind Sandbergs "En handbok för släktforskare i Norge"

ANOR SÖKES

160. Jeg søker: **Maria Kaysa Andersdtr Borg** f 18/7 1837, d 24/5 1912 och **Olof Peter Johansson** f 9/6 1831, d 11/6 1887. Disse utvandret til Norge 1868 og døde her. Hennes foreldre var korporal **Anders Danielsen Borg** f 3/8 1811 i Nedre Borgene, d 6/12 1887 och **Maja Katarina Bengtsdtr** f 10/9 1817, d 1/4 1892. Disse kom til Norge i 1892. Hans foreldre var muligens **Daniel Borg Jamberg** och **Maria Kaysa Persdtr** f 1770. Anders hadde også en søster som hette **Maja Lisa** f 14/1 1817. **Maja Katarinas** foreldre er **Bengt Andersson** f 1776 i Pukerud och **Maja Olsdtr** f 1777. Hans foreldre var antageligvis **Anders Andersson** f 1754 i Pukerud och **Brita Bengtsdtr** f 1747. I følge kirkeboken her i Norge skal **Olof Peter Johansson** være født i By, men det vet jeg ikke sikkert. Hans far skal ha vært stallkar hos **Selma Lagerlöfs** far på Mårbacka. Det er det eneste vi vet om ham i Sverige. Hans barn hette: **Karl** 1/7 1869 - 15/4 1947, **Anette** 2/12 1872 - 26/10 1956, **Oscar** 29/1 1875 - 16/7 1918, **Sofie** 15/9 1876 - 17/10 1887, **Elise** 9/6 1881 - 7/1 1917.

*Östeim Muggerud
Vinterroegen 21
N-3500 Hønefoss*

161. Jeg vill ha opplysninger om min farfar og farmor og deres foreldre og hvor de kommer ifra. Min farfars navn er **Karl Hansen** f uten ekteskapet 30/12 1873 i Eda, d 26/1 1959 i Oslo. Hans mor hete **Rolander**, hon gifte seg med en mann som hete **Hansen**, min farfar tok hans efternavn. Min farmors navn er **Augusta Lovisa Erikson** f 30/10 1874 i Halvarsnes, Glava i Värmland, d ca 1952 i Oslo. Hun fødte en sønn uten om ekteskap 16/2 1896 i Glava døpt 23/2 ov kontraktsprest **Ture Pettersen**, faddere **glasarb Johan Björklund** och **hustru Marie Jonsdtr**. Hun arbeidet på en stor gård da hun ble

gravid. Jeg har fått opplyst at **Karl Hansen** og **Augusta Lovisa Erikson** må ha giftet seg ca 1896 på vinteren.

*Björg Stordal
Vetlandsfaret 6B
N-0684 Oslo*

162. Jeg søker svenske aner till:

a) **Anders Olsson** f ca 1816, d ved ulykkestilfelle 15/9 1847, begravet 20/2 i Borre sogn. Hans kone kan ha vært **Anna Andersdtr**. Men hun kan også ha hatt navnet **Eli**. Bare ett av barna er helt sikkert kjent: **Svante** f 18/9 1837 i Sverige. Han ble annleggsarbeider på **Kongsvingerbanen**, g i **Skedsmo** 31/12 1862, flyttet til **Vinger** hvor han ble banevokter, d 2/5 1910. Andre barn kan ha vært: **Ingeborg** f 10/9 1841 i Sverige, konfirmert i **Borre** 1855. **Olaves** - dro til sjøs og kom aldri hjem igjen. **Marie** døde som liten. Familien kom antagelig til **Borre** etter 1837 med før 1843. Opptegnelser gjort av deres etterkommere kan tyde på at de kom fra **Värmland**, men det er usikkert. De kan også ha kommet fra **Dalsland** eller **Bohuslän**.

b) **Peter Larsson Bergman** f 29/6 1828 i **Gustavsfors**. Han kom som ung til til **Strömstad**, men flyttet til **Fredrikshald** (halden) hvor han grunnla et solid handelsfirma. Han var først gift med **Olivia Wilhelmina Jusander** fra **Strömstad** og ble etter hennes død gift med søsteren **Hilda Marie**.

*Bernt Holst
Östre Ringvei 67b
N-4632 Kristiansand*

163. Jeg søker: (se även Anor sökes nr 134, 1991:2) a) Anor och ättlingar till smedsläkterna **Nyberg, Lindberg och Ståhlberg** från de olika bruken i **Värmland**. Jag är själv ättling till dessa. Min anmoder **Lisa Ståhlberg** f i **Munkfors** 1857, d i **Närke** 1893.

b) Anor till **Fridolf Rudin**.

c) Anor till **Olof Olsson**, gruvfogde vid **Norstorp, Grythyttan, Närke**, f trol 1710 i **Philipstad**, d trol 1769 i **Grythyttan**.

*Christer Ode-Lundberg
Ekersgatan 15
703 42 Örebro
Telefon 019 - 10 71 25*

164. Jag söker upplysningar om: a) Min ffff mm, sergeanten **Tobias Feltström** vid **Elfdahls kompani**. Han hade en dotter **Sara-Brita Tobiasdtr Feltström** f 15/8 1750 på **Öna Ekshärad**. I hfl anges **Tobias** vara f 1700 men i generalmönstringsrullen står det att han dog den 18/12 1764 i en ålder av 75 år (f ca 1690?). Han förekommer i hfl för **Ekshärad 1720-1742** under **N Mosberg** tillsammans med **Britta Bergenhielm**. Jag har inte lyckats få fram uppgifter om när och när han är född och vem hans fader är. G 18/11 1749 m **Anna Christina Wennberg**.

b) **Anna Christina Wennerberg** f 1717, d 25/10 1790 i **Ekshärad**.

*Evert Larsson
Trelleborgsvägen Mälarhusen
270 52 Borby*

165. Jag söker: Min ffff hammarsmedmästaren **Anders Strååt** f 1779 i **Nora(T)**, **Jerle**, g m **Britta Kock** f 1779 i **Fämebo**. Jag har förgäves sökt **Brittas** far mästersmeden **Pehr Kock** i födelseboken utan att finna honom. Enligt **Hällefors AI:7a** är **Pehr** f 17/2 1746 i **Grufva**. Söker nu uppgift om i vilken födelsebok jag kan finna honom.

*Lars Strååt
Dr Forselius Gata 6
413 26 Göteborg
Telefon 031 - 18 98 19*

166. Jag söker föräldrar till: **Olof Wallmo**, bruksinspektör i **Gustavsström, Gåsborns sn**, f ca 1730, d 21/5 1773 i rödsot i **Gåsborn**. G 1:o m **Margareta Bergroth** f 1731, d 1771, med vilken han hade fem barn (**Örnberg**, 1892). G 2:o 19/3 1772 i **Fämebo** m **Anna Christina (Stina) Berggren** f 11/5 1752 i **Saxån, Fämebo**, d 11/12 1773 i rödsot, **Saxån**. I detta gifte föddes dottern **Anna Wallmo**, g **Engholm**, 7/2 1773 enl fdb i **Gåsborn** men 1/6 1773 enl hennes gravsten.

*Ullagreta Carlsson
Grangårdevägen 8
161 42 Bromma
Telefon 08 - 26 97 56*

167. Är det någon som forskar om fam **Nils Brodin** o hustru **Beata Hessler** i **N Ny Socken?**

*Inga-Lill Reidner
Gruddvägen 19
792 50 Mora
Telefon 0250 - 120 69*

Släktforscardag

i Skara

lörd 26 sept 1992 kl 1000-1700

Djäkneskolans aula

1000 Invigning av Gunnar Landström, Skaraborgs Släktforskarförbund

1015 Paneldebatt "Från pastorsexp till skattekontor". Deltagare Per Clemensson, Landsarkivet Göteborg, Gunnar Höglund, Skara stift, Pirkko Laaksonen, Lokala skattekontoret Skövde, Anette Melander, Lokala skattekontoret Skara, Kurt Melke, Länsskattemynd Mariestad.

1330 Föredrag "Sökvägar i arkiv" av Per Clemensson, Landsarkivet Göteborg

Stifts- och Landsarkivet

Hela dagen. Anbyte, Häradsindelning med bemannade stationer, Emigrantregister för Skaraborgs och Älvsborgs län, Soldatregister, Tillgång till bibliotekets mikrofilmer, Registrering på persondator, Sökning i ministeriellängder med dator.

Fri entré. Ingen förhandsanmälan

Anordnas av Stifts- och Landsarkivet, Skara, och Skaraborgs Släktforskarförbund

Släktforskar- förteckning

Finns hos *Solveig Jansson, Loggvägen 18E, 865 32 Ålnö*

Personer

Lysvik Zetterlund
Fryksände Höffner, Rakau
Sunne Zetterlund

Orter

Lysvik, Öjenäs, V Lövasen, Bada, Fryksände, Åsegård, Kårud, Strandvik, Ransby, Sunne, Ivarsbjörke, Tosseberg(S)

Åland Sund (SF)

Grythytan (T)

Hembygdskforskning

Lysvik, Öjenäs, V Lövasen, Fryksände, Sunne, Bada, Kårud, Tosseberg, Ivarsbjörke, Ransby, Åsegård.

Höstens program

Onsdagen den 16 september kl 1900 Gamla Badhuset, Karlstad

Att släktforska i Gamla Badhuset. Bo Cider informerar om och förevisar släktforskmateriel i arkiv och bibliotek.

Ordf rapporterar från släktforscardagarna i Uppsala.

Eget fika medtages.

Lördagen den 3 oktober kl 0900 Finnkulturcentrum, Niiitaho, Torsby

Besök vid finnkulturcentrum i Torsby. Rundtur med buss i finnbygderna med besök på Kvarntorps och Ritamäki finngårdar.

Måltidsuppehåll vid Mullikkala, Stora Rögden ca kl 13.00.

Samäkning från Karlstad kl 07.30. Kaffe och smörgåsar e dyl för övriga mellanmål medtages.

Obligatorisk förhandsanmälan senast 15/9 till ordf, 054 -727 54 eller v ordf, 0555 - 111 53.

Lördagen den 7 november kl 1300 Hembygdsgården, Olof Trätäljagatan 33, Säffle

Anbytarträff, Näs härad. För att denna träff skall bli så givande som möjligt ber vi Dig att senast 30/10 sända ordf förteckning över byar/gårdar/torp som Du forskar i. Ange också till vilken socken resp ort hör. Även korresponderande medlemmar är välkomna med förteckningar.

En sammanställning av detta material delar vi ut vid träffen.

Kaffe serveras.

Kurs i läsning av gammal stil för nybörjare

Orientering i 1500-talsstil

Genomgång av 1600-, 1700- och 1800-talsstil

Peter Olausson och Vilmar Sjöberg medverkar

Kursstart 10 oktober kl 1000 i Gamla badhuset, Karlstad

Anmälan senast 21 september till

Studieförbundet Vuxenskolan

Telefon 054-186472, 186478

Försök läsa texten på nästa sida som är ur en dombok från 1550. Att tyda denna text är svårt men inte omöjligt. Det är detta som ovanstående kurs ska lära ut.

En översättning av texten kommer i nästa nummer av VärmlandsAnor men försök själv först.

B

Forshaga
Porto betalt
Port payé
P 650289500

Värmlands Släktforskarförening
c/o Lars-Gunnar Sander
Norra Berghaget
667 00 FORSHAGA

[illegible]